

Asya Studies

Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar

Year: 6 - Number: 20 p. 1-8, Summer 2022

Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimi ile Bilgi Okuryazarlığı Öz Yeterlik Algısı Arasındaki Korelasyon: Pedagojik Formasyon Öğrencileri** *The Correlation Between Lifelong Learning and Information Literacy: Students Who Have Taken Pedagogical Formation Education*

DOI: <https://doi.org/10.31455/asya.1035441>

Araştırma Makalesi /
Research Article

Makale Geliş Tarihi /
Article Arrival Date
14.12.2021

Makale Kabul Tarihi /
Article Accepted Date
21.05.2022

Makale Yayın Tarihi /
Article Publication Date
30.06.2022

Asya Studies

Arş. Gör. Dr. Tuğba İnci
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi,
Eğitim Fakültesi, Eğitim Programları ve
Öğretim ABD,

tinci@ogu.edu.tr

ORCID ID

<https://orcid.org/0000-0001-5988-3969>

Prof. Dr. Zühal Çubukcu
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Eğitim Fakültesi, Eğitim Programları ve
Öğretim ABD,

zcubukcu@ogu.edu.tr

ORCID ID

<https://orcid.org/0000-0002-7612-7759>

* "COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri" beyanları: Bu çalışma için herhangi bir çıkar çatışması bildirilmemiştir. Bu araştırmada 2020 yılı öncesi verileri kullanılmıştır. Bu sebeple geçmişe yönelik Etik Kurul Onayı alınamamış ve bu durum makale içinde ULAKBİM TR DİZİN kararına uygun şekilde "Etik Kurul Beyanı" bölümünde açıklanmıştır.

* Bu çalışmanın bir bölümü "XVIII AMSE-AMCE-WEAR Congress (Teaching and Training Today for Tomorrow) (2016) Kongresi"nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Öz

Araştırmanın amacı pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile bilgi okuryazarlığı öz yeterlik algıları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırma nicel araştırma modellerinden korelasyonel modele göre tasarlanmıştır. Araştırmanın araştırma grubunu kolaylı örneklem yoluyla seçilen 92 pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırma grubunda 31 erkek ve 61 kadın öğretmen adayı yer almaktadır. Öğretmen adaylarının bölümleri biyoloji, fizik ve kimyadır. Araştırma verileri Diker Coşkun (2009) tarafından geliştirilen Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Ölçeği ile Kurbanoğlu, Akkoyunlu ve Umay (2006) tarafından geliştirilen Bilgi Okuryazarlığı Öz Yeterlik Algısı Ölçeği kullanılarak elde edilmiştir. Verilerin analizinde betimleyici istatistik teknikleri ve pearson momentler çarpımı korelasyon analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin ve bilgi okuryazarlığı öz yeterlik algılarının yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bilgi okuryazarlığı öz yeterlik algısının "bilgi ihtiyacını tanımlama" ve "ürünü veya süreci değerlendirme" alt faktörleri ile öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Bilgi Okuryazarlığı Öz Yeterlik Algısı Ölçeği'nin diğer alt faktörleri ile öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasında ilişki olmadığı belirlenmiştir. Öğretmen yetiştirme sürecinde öğretmen adaylarına yaşam boyu öğrenme ve bilgi okuryazarlığı becerilerinin kazandırılması dikkate alınarak öğretim programları tasarlanabilir ve derslerde bu becerilerin kullanımına yer verilebilir.

Anahtar Kelimeler: Yaşam Boyu Öğrenme, Bilgi Okuryazarlığı, Öğretmen Adayları, Pedagojik Formasyon

Abstract

The aim of this study is to examine the relationship between lifelong learning tendencies and information literacy self-efficacy perceptions of teacher candidates who receive pedagogical formation education. The research was designed according to the correlational model, one of the quantitative research models. The study group of the research consists of 92 pre-service teachers who received pedagogical formation training, selected through easy sampling. There are 31 male and 61 female teacher candidates in the study group. Pre-service teachers' departments are biology, physics and chemistry. Within the scope of the research, the data were obtained by using the Lifelong Learning Tendency Scale developed by Diker Coşkun (2009) and the Information Literacy Self-Efficacy Perception Scale developed by Kurbanoğlu, Akkoyunlu and Umay (2006). Descriptive statistical techniques and Pearson product-moment correlation analysis were used in the analysis of the data. As a result of the research, it was determined that teacher candidates' lifelong learning tendencies and information literacy self-efficacy perceptions were high. It has been observed that there is a positive and low-level significant relationship between the sub-factors of "identifying the information need" and "evaluating the product or process" of the information literacy self-efficacy perception scale and the lifelong learning tendencies of the teacher candidates. In the teacher training process, curricula can be designed by taking into consideration the lifelong learning and information literacy skills of teacher candidates and the use of these skills can be included in the lessons.

Keywords: Lifelong Learning, Information Literacy, Teacher Candidates, Pedagogical Formation

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

İnci, T. ve Çubukcu, Z. (2022). Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimi ile Bilgi Okuryazarlığı Öz Yeterlik Algısı Arasındaki Korelasyon: Pedagojik Formasyon Öğrencileri. *Asya Studies-Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar*, 6(20), 1-8.

GİRİŞ

Bilgi ve teknoloji alanında yaşanan hızlı değişim çağın gerekliliklerini belirlemektedir. Bilgi çağında bireylerden gerek günlük hayatta gerek mesleki yaşantılarında sürekli olarak öğrenen pozisyonunda olmaları beklenmektedir. Bu açıdan bilgi okuryazarlığı becerileri ile yaşam boyu öğrenme yeterlikleri önem kazanmaktadır. Commission of the European Communities (COM) (2001) yaşam boyu öğrenmeyi bireysel, toplumsal veya mesleki alanda gelişim göstermek amacıyla gerçekleştirilen öğrenme faaliyetleri şeklinde açıklamaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Stratejileri Belgesi'nde yaşam boyu öğrenme birey, toplum veya istihdamla ilişkili konularda kişinin bilgi, beceri ve yeterliklerini artırmak için yaşamı boyunca üstlendiği öğrenme etkinlikleri şeklinde tanımlanmaktadır (MEB, 2014). Yaşam boyu öğrenme, hayatın tüm evrelerinde öğrenme olanaklarının yer alması gerektiğini vurgulamaktadır ve bireyin potansiyelini ve yeterliklerini yaşam boyunca geliştirmesini ifade etmektedir (Diker Coşkun ve Demirel, 2012).

Yaşam boyu öğrenme bireyin sahip olduğu pek çok nitelikle ilişkilendirilebilir. Yaşam boyu öğrenmeyi etkileyen faktörleri kuramsal bağlamda inceleyen Günüş, Odabaşı ve Kuzu (2012), diğer okuryazarlıklarla birlikte bilgi okuryazarlığının önemli olduğunu belirtmektedir. Breivik (2000), bilgi okuryazarlığının yaşam boyu öğrenme yeterliğine ulaşmada bir gereklilik olduğunu belirtmekte, yaşam boyu öğrenme yeterliğini edinmiş bireyler yetiştirmek amacıyla bilgi okuryazarlığı becerisinin öğrencilere kazandırılması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda yaşam boyu öğrenen birey olmanın gerekliliklerinden birinin bilgi okuryazarlığı becerisine sahip olmak olduğu söylenebilir.

Bilgi okuryazarlığı bilgi kaynaklarını ve bu kaynaklardan elde edilen bilgileri üst düzey düşünme becerisi sayesinde etkin bir şekilde kullanmayı ifade eden bir yaşam boyu öğrenme becerisidir. Bu beceriyi kazanan bireyler etkili bir şekilde bilgiye ulaşmakta ve bu bilgiyi kullanmaktadır (Kurbanoğlu ve Akkoyunlu, 2001). Bilgi okuryazarlığı, gereksinim duyulan bilgiye ulaşma, bilgiyi etkin bir şekilde kullanma, değerlendirme ve düzenleme ile bu aşamalarda teknolojiyi etkili bir şekilde kullanma olarak açıklanabilir (American Association of School Librarians and Association for Educational Communication and Technology (AASL/AECT), 1998). Bilgi okuryazarlığı, bireylerin ihtiyaç duydukları bilgilere, gerektiğinde bilgisayar ve ağları da kullanarak basılı ve elektronik ortamdaki bilgi kaynaklarından erişebilme yeteneğidir (Devlet Planlama Teşkilatı [DPT], 2001). Bireylere erken yaşlarda bilgi okuryazarlığı becerisi kazandırılmalı ve bu beceri okul programlarının bir parçası hâline gelmelidir.

Okullar bireylerin yaşam boyu kullanacakları evrensel bir beceri olan bilgi okuryazarlığı becerisinin kazandırılması için en uygun ortamlardan biridir (Kurbanoğlu ve Akkoyunlu, 2001). Öğrenmenin okul dönemiyle sınırlı olmadığı ve ömür boyu devam ettiği dikkate alındığında formal eğitim sürecinde öğrencilere bilgi okuryazarlığı becerilerini kazandırmak zorunluluk hâline gelmiştir (Akkoyunlu ve Kurbanoğlu, 2004). Bireyler yaşam boyu öğrenme becerisini edindiklerinde karşılaştıkları gereksinimler ve sorunlarla ilgili bilgilere erişim sağlayabilir, bu bilgileri değerlendirebilir ve doğru şekilde kullanabilir. Eğitim kurumları öğrencilerini yaşam boyu öğrenen bireyler olarak diğer bir ifadeyle formal eğitim dışında kalan durumlarda da öğrenen bireyler olarak yetiştirmelidir (Breivik, 2000). Selvi'ye (2011) göre öğretmenlerin sahip olması gereken yaşam boyu öğrenme yeterlikleri iki grupta ele alınabilir. İlk grupta öğretmenlerin öncelikle kendilerini mesleki açıdan geliştirmeleri ve yaşam boyu öğrenme becerisine sahip bireyler olmaları için edinmeleri gereken beceriler bulunmaktadır. İkinci grupta ise öğrencilerin yaşam boyu öğrenme becerisine sahip bireyler olmasına ilişkin öğretmenlerin üstüne düşen görevleri içeren beceriler bulunmaktadır.

Yaşam boyu öğrenme ve bilgi okuryazarlığı becerisine sahip öğretmenler bu niteliklere sahip bireyler yetişmesine katkı sağlayacaktır. Ayrıca bu becerilere sahip olmak öğretmenlerin mesleki açıdan kendilerini sürekli geliştiren bireyler olmalarına katkı sağlayacaktır. Yaşam boyu öğrenme becerilerinin bilgi okuryazarlıklarıyla ilişkisinin incelenmesi, yaşam boyu öğrenen öğretmenler yetiştirme konusunda hangi alt alanlara odaklanması gerektiğine katkı sağlayacaktır. Dolayısıyla öğretmen adaylarından oluşan çalışma gruplarında bilgi okuryazarlığı öz yeterlik algılarının ve yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin belirlenmesi öğretmen eğitime yönelik yapılacak çalışmalar için ihtiyaç analizi niteliği taşımaktadır.

Alanyazında yaşam boyu öğrenme ve bilgi okuryazarlığı konularıyla ilgili üniversite düzeyinde farklı fakülteler kapsamında yapılan araştırmalar yer almaktadır (Diker Coşkun ve Demirel, 2012; Polat, 2005; Yalın Uçar ve Uysal, 2019). Bununla birlikte eğitim fakültesinde farklı bölümlerde öğrenim gören öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı düzeylerini ve yaşam boyu öğrenme eğilimlerini inceleyen çalışmalar da yer almaktadır (Bulaç ve Kurt, 2019; Gülsoy, Çırak, Erol ve Ulutaş, 2019; Karakaş Yıldırım

ve Yemenici, 2020; Yalız Solmaz, 2017). Diker Coşkun (2009), yaptığı araştırmada fakülte türlerine göre öğrencilerin yaşam boyu öğrenme becerilerinin farklılaştığını; yaşam boyu öğrenme düzeylerine göre fakülteler sıralandığında eğitim fakültesinin dördüncü sırada ve fen/edebiyat fakültesinin beşinci sırada yer aldığını belirlemiştir. Alanyazında öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme yeterlikleriyle bilgi okuryazarlıkları arasındaki ilişkiye yönelik çalışmalar bulunmaktadır (Özgür, 2016; Yasa, 2018). Alanyazında öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme becerilerine yönelik yapılan araştırmalarda (Özgür, 2016; Yasa, 2018; Şahin, Akbaşlı ve Yanpar Yelken, 2010) ve öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerilerine yönelik yapılan araştırmalarda (Akkoyunlu ve Kurbanoglu, 2004; Özgür, 2016; Demirel ve Akkoyunlu, 2010; Yenice, Yavaşoğlu, Alpak Tunç ve Candarlı Arıkoz, 2019) farklı sonuçlar elde edilmiştir. Bununla birlikte pedagojik formasyon öğrencilerinin bilgi okuryazarlıkları ile yaşam boyu öğrenme yeterliklerine ilişkin yeterli düzeyde çalışma bulunmamaktadır. Bu doğrultuda pedagojik formasyon öğrencilerinin bilgi okuryazarlığı öz yeterlik algıları ile yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasındaki ilişkinin araştırılması önem taşımaktadır.

Bu araştırmada pedagojik formasyon öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile bilgi okuryazarlığı öz yeterlik algıları arasındaki korelasyonu incelemek amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusundaki alt problemler aşağıda yer almaktadır.

Pedagojik formasyon öğrencilerinin;

1. Yaşam boyu öğrenme eğilimleri hangi düzeydedir?
2. Bilgi okuryazarlığı öz yeterlik algıları hangi düzeydedir?
3. Yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile bilgi okuryazarlığı öz yeterlik algıları arasında anlamlı bir korelasyon bulunmakta mıdır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırma nicel araştırma modellerinden korelasyonel modele göre tasarlanmıştır. Korelasyonel modeldeki araştırmalarda, değişkenlere etkide bulunmadan iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişki incelenmektedir. Korelasyonel araştırmalar keşfedici veya yordayıcı olmak üzere iki çeşittir. Bu çalışma kapsamında yordayıcı korelasyonel araştırma yapılmıştır. Yordayıcı korelasyonel araştırmalarda değişkenlerin birinden yola çıkılarak diğeri yordanmaya çalışılarak değişkenler arasındaki ilişkiler incelenmektedir. Bir değişkenin bilinen bir değerinden yola çıkılarak diğere değişkenin bilinmeyen değeri belirlenmeye çalışılarak yordama işlemi gerçekleştirilir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Eskişehir ilinde bir devlet üniversitesinde pedagojik formasyon eğitimi alan ve aynı zamanda biyoloji, fizik ve kimya bölümlerinde öğrenimlerine devam eden öğretmen adaylarından oluşmaktadır. Katılımcılar gönüllülük esasına dayalı olarak belirlenmiştir. Araştırmada 120 öğretmen adayından veri toplanmış ve eksik doldurulan ölçekler çıkarıldıktan sonra 92 ölçek araştırmaya dâhil edilmiştir. Tablo 1’de araştırma kapsamında veri toplanan öğretmen adaylarıyla ilgili bilgiler yer almaktadır.

Tablo 1: Çalışma Grubuna İlişkin İstatistikler

Değişkenler		n	%
Cinsiyet	Erkek	31	33.70
	Kadın	61	66.30
Lisans	Biyoloji	37	40.22
	Fizik	26	28.26
	Kimya	29	31.52

Tablo 1’e göre çalışma grubu 31 erkek ve 61 kadın pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adayından oluşmaktadır. Öğretmen adaylarının bölümleri biyoloji (n=37), fizik (n=26) ve kimya (n=29)’dır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlıklarına ilişkin veriler Bilgi Okuryazarlığı Öz Yeterlik Algısı Ölçeğiyle (Kurbanoglu, Akkoyunlu ve Umay, 2006) toplanmıştır. Yaşam boyu öğrenme eğilimlerine ilişkin veriler ise Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Ölçeği (Diker Coşkun, 2009) kullanılarak elde edilmiştir.

Bilgi Okuryazarlığı Öz Yeterlik Algısı Ölçeği 28 madde içermektedir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .92'dir. Ölçek bilgi ihtiyacını tanımlama, arama stratejisi kullanma, kaynak bulma/erişme, bilgiyi değerlendirme ve kavrama, yorumlama, sentezleme ve bilgileri kullanma, bilgiyi farklı şekillerde kullanma ve ürünü veya süreci değerlendirme olmak üzere yedi alt faktörden oluşmaktadır. Araştırma kapsamında ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .89 olarak belirlenmiştir. Bilgi okuryazarlığı öz yeterlik algısı ölçeğinden alınabilecek puan aralıkları 6.14-7.00=çok yüksek, 5.29-6.13=yüksek, 4.43-5.28=kısmen yüksek, 3.57-4.42=orta, 2.71-3.56=kısmen düşük, 1.86-2.70=düşük ve 1.00-1.85=çok düşük şeklindedir.

Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Ölçeği 27 madde içermektedir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .89'dur. Ölçek motivasyon, sebat, öğrenmeyi düzenlemede yoksunluk ve merak yoksunluğu olmak üzere dört alt faktörden oluşmaktadır. Araştırma kapsamında ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .93 olarak belirlenmiştir. Ölçekte toplam puan hesaplanabilmektedir ve bu araştırma kapsamında yaşam boyu öğrenme becerisi toplam puan olarak kullanılmıştır. Yaşam boyu öğrenme eğilimleri ölçeğinden alınabilecek puan aralıkları 4.20-5.00=yüksek, 3.40-4.19=kısmen yüksek, 2.60-3.39=orta, 1.80-2.59=kısmen düşük ve 1.00-1.79=çok düşük şeklindedir.

Verilerin Analizi

Çalışma grubunda yer alan öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin ve bilgi okuryazarlığı öz yeterlik algılarının dağılımını ve ne düzeyde olduğunu belirlemek amacıyla betimsel istatistik tekniklerinden ortalama, standart sapma, yüzde ve frekans kullanılmıştır. Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimleri ve bilgi okuryazarlığı öz yeterlik algıları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır.

Etik Kurul Beyanı

Bu çalışma, Asya Studies dergisine 2021 yılında gönderilmiştir fakat veriler 2020 yılı öncesine aittir. TÜBİTAK ULAKBİM TR DİZİN'in; verileri 2020 ve öncesi döneme ait çalışmalardan Etik Kurul İzni istenmeyebileceği yönündeki kararı doğrultusunda geçmişe yönelik etik kurul izni de alınamayacağından araştırma için etik kurul onay belgesi alınmamıştır.

BULGULAR

Yaşam Boyu Öğrenme Becerisine İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme becerilerine ilişkin değerler Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2: Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme Becerileri

Ölçek	n	\bar{X}	S
Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimi	92	4.66	1.03

Tablo 2'ye göre öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme becerilerinin yüksek ($\bar{X}=4.66$) olduğu görülmektedir.

Bilgi Okuryazarlığı Becerisine İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerilerine ilişkin betimsel değerler Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3: Öğretmen Adaylarının Bilgi Okuryazarlığı Becerileri

Alt Faktörler ve Toplam	n	\bar{X}	S
1- Bilgi ihtiyacını tanımlama	92	5.32	1.49
2- Arama stratejisi kullanma	92	5.19	1.26
3- Kaynak bulma/erişme	92	5.43	1.04
4- Bilgiyi değerlendirme ve kavrama	92	5.51	1.17

Tablo 3 (Devamı): Öğretmen Adaylarının Bilgi Okuryazarlığı Becerileri

Beceri	Frekans	Ortalama	Standart Sapma
5- Yorumlama, sentezleme ve bilgileri kullanma	92	5.65	1.19
6- Bilgiyi farklı şekillerde kullanma	92	5.27	1.17
7- Ürünü veya süreci değerlendirme	92	5.68	1.33
8- Bilgi Okuryazarlığı Öz-yeterlik Algısı (Toplam)	92	5.41	.98

Tablo 3'e göre öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerilerinin ($\bar{X}=5.41$) yüksek olduğu görülmektedir. Bilgi ihtiyacını tanımlama ($\bar{X}=5.32$), kaynak bulma/erişme ($\bar{X}=5.43$), bilgiyi değerlendirme ve kavrama ($\bar{X}=5.51$), yorumlama, sentezleme ve bilgileri kullanma ($\bar{X}=5.65$), ürünü veya süreci değerlendirme ($\bar{X}=5.68$) alt faktörlerinden alınan puanlar yüksek düzeydedir. Bununla birlikte arama stratejisi kullanma ($\bar{X}=5.19$) ve bilgiyi farklı şekillerde kullanma ($\bar{X}=5.27$) alt faktörlerinden alınan puanlar kısmen yüksektir.

Yaşam Boyu Öğrenme Becerisi ve Bilgi Okuryazarlığı Becerisi Arasındaki İlişkiye İlişkin Bulgular

Yaşam boyu öğrenme becerileri ve bilgi okuryazarlığı becerileri arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4: Yaşam Boyu Öğrenme Becerileri ile Bilgi Okuryazarlığı Becerileri Arasındaki İlişki

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimi Ölçeği									
1-Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimi	1	.224*	0.028	0.171	0.112	0.135	0.16	.242*	0.175
Bilgi Okuryazarlığı Öz-Yeterlik Algısı Ölçeği									
2-Bilgi ihtiyacını tanımlama		1	.535**	.433**	.465**	.539**	.532**	.499**	.614**
3-Arama stratejisi kullanma			1	.548**	.490**	.577**	.549**	.383**	.690**
4-Kaynak bulma/erişme				1	.667**	.675**	.622**	.563**	.845**
5-Bilgiyi değerlendirme ve kavrama					1	.810**	.795**	.752**	.890**
6-Yorumlama, sentezleme ve bilgileri kullanma						1	.776**	.688**	.873**
7-Bilgiyi farklı şekillerde kullanma							1	.776**	.906**
8-Ürünü veya süreci değerlendirme								1	.801**
9-Bilgi Okuryazarlığı Öz-yeterlik Algısı									1

n =92, *p<.05, ** p<.01

Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimleriyle bilgi okuryazarlığı öz yeterlik algısı ölçeğinin “bilgi ihtiyacını tanımlama” alt faktörü [$r=.224^*$] ve “ürünü veya süreci değerlendirme” alt faktörü [$r=.242^*$] arasında düşük düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Değişkenler arasındaki ilişki yorumlanırken korelasyon sayısının (r) mutlak değer olarak 0.00 ile 0.30 arasında olması düşük düzeyde ilişki olduğunu belirtmektedir (Büyüköztürk, 2011).

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarıyla gerçekleştirilen bu çalışmada yaşam boyu öğrenme becerileri ile bilgi okuryazarlığı becerilerinin ne düzeyde olduğunu belirlemek ve aralarındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmıştır. Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin yüksek olduğu açığa çıkmıştır. Benzer şekilde alanyazında öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmelerinin “yeterli” düzeyde olduğunu belirten çalışmalar bulunmaktadır (Özgür, 2016). Bununla

birlikte öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme becerilerinin orta düzeyde ve düşük düzeyde olduğunu belirten çalışmalar bulunmaktadır (Yasa, 2018; Şahin, Akbaşlı ve Yanpar Yelken, 2010).

Öğretmen adaylarıyla gerçekleştirilen bu çalışmada bilgi okuryazarlığı öz yeterlik algısının yüksek olduğu belirlenmiştir. Akkoyunlu ve Kurbanoglu (2004), kendi geliştirdikleri 40 maddelik bilgi okuryazarlığı öz yeterlik ölçeğini kullandığı çalışmada öğretmenlerin bilgi okuryazarlığı öz yeterlik inancının düşük olduğunu tespit etmiştir. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda ülkemizde bilgi okuryazarlığı düzeyinin çok düşük olduğu belirtilmektedir (DPT, 2001). Alanyazında yer alan bazı çalışmalar araştırma kapsamında elde edilen öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı öz yeterlik algısının yüksek olduğu sonucunu desteklemektedir (Özgür, 2016; Demirel ve Akkoyunlu, 2010; Yenice, Yavaşoğlu, Alpak Tunç ve Candarlı Arıkoç, 2019). Yordamlı (2020), sosyal bilgiler öğretmen adaylarıyla yaptığı çalışmada bilgi okuryazarlık düzeyinin yüksek olduğunu belirlemiştir. Tuncer ve Dikmen (2018), bilgi okuryazarlığıyla ilgili çalışmasında pedagojik formasyon öğrencilerinin öz yeterlik algılarının yüksek olduğunu belirlemiştir. Yasa (2018), öğretmen adaylarıyla gerçekleştirdiği çalışmada bilgi okuryazarlığı becerilerinin orta düzeyde olduğunu belirlemiştir. Dolayısıyla geçmişten günümüze bilgi okuryazarlığı becerilerinin arttığı söylenebilir. Günümüzde bu becerileri gelişmeyen öğretmen adaylarına gerekli eğitim verildiği takdirde bilgi okuryazarlığı becerilerinin gelişeceği söylenebilir. Özgüven (2019), kendi oluşturduğu veri toplama aracını kullandığı çalışmada öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı düzeylerinin düşük olduğunu belirlemiştir. Bununla birlikte araştırma kapsamında verilen eğitim sonrasında öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerilerinin geliştiğini belirlemiştir.

Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı öz yeterlik algıları ile yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasında düşük seviyede korelasyon bulunmuştur. Özgür (2016), farklı bölümlerde öğrenim gören öğretmen adaylarıyla yaptığı çalışmada yaşam boyu öğrenme yeterlikleri ile bilgi okuryazarlığı öz yeterlikleri arasında orta seviyede korelasyon olduğunu belirlemiştir. Bununla birlikte bilgi okuryazarlığı öz yeterliğinin yaşam boyu öğrenme becerisini yordayan bir değişken olduğunu belirlemiştir. Yasa (2018) ise öğretmen adaylarıyla gerçekleştirdiği çalışmada bilgi okuryazarlığı becerileri ile yaşam boyu öğrenme eğilimleri arasında negatif yönlü düşük korelasyon bulunduğunu belirlemiştir. Bununla birlikte bu araştırmanın sonuçlarını destekler nitelikte bilgi okuryazarlığı ile yaşam boyu öğrenmenin alt boyutları arasında ilişki olduğunu belirlemiştir. Öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerilerinin yaşam boyu öğrenmenin motivasyon ve sebat alt boyutlarıyla orta düzeyde ilişkili olduğunu tespit etmiştir. Bilgi okuryazarlığının bilgi ihtiyacını tanımlama boyutu, bilgiye erişme boyutu ve bilgiyi kullanma boyutlarıyla yaşam boyu öğrenmenin motivasyon boyutu ve sebat boyutu arasında orta düzeyde bir korelasyon olduğunu belirlemiştir. Bilgi okuryazarlığının bilgiyi kullanmada etik boyutu ve yasal düzenlemeler boyutuyla yaşam boyu öğrenmenin motivasyon boyutu arasında orta seviyede bir korelasyon, sebat boyutu ile düşük seviyede bir korelasyon olduğunu tespit etmiştir.

Alanyazında yer alan çalışmalar incelendiğinde öğretmen adaylarıyla gerçekleştirilen çalışmalarda bilgi okuryazarlığı ve yaşam boyu öğrenme eğilimlerine yönelik farklı sonuçların elde edildiği görülmektedir. Bu farklılık araştırmalar kapsamında farklı ölçme araçlarının kullanılmasından dolayısıyla ilgili kavramlara yönelik farklı boyutların ele alınmasından kaynaklanabilir. Ayrıca çalışma grubunda yer alan öğretmen adaylarının farklı bölümlerde öğrenim görmeleri ve diğer demografik özellikleri de araştırma sonuçlarını etkilemiş olabilir. Bu sonucu destekler nitelikte alanyazında öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlıklarının okudukları bölüme, sınıf düzeyine ve cinsiyete göre farklılaştığını belirten çalışmalar bulunmaktadır (Yenice vd., 2019). Bununla birlikte öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme yeterliklerinin cinsiyetleri ve okudukları bölümlere göre farklılık gösterdiğini belirten çalışmalar bulunmaktadır (Evin Gencil, 2013). Bu doğrultuda bilgi okuryazarlığı ve yaşam boyu öğrenme eğilimleri konularında geliştirilmiş farklı ölçme araçları kullanılarak farklı bölümlerdeki öğretmen adaylarıyla çalışmalar yürütülebilir.

Araştırma kapsamında öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı ve yaşam boyu öğrenme becerilerinin yüksek olduğu belirlenmiş olmakla birlikte yaşanan çağ ve öğretmen adaylarının mesleğe atılacakları ilerleyen yıllar düşünüldüğünde öğretmen adaylarının bu niteliklerinin en üst seviyeye çıkarılmasının önemli olduğu söylenebilir. Yaşanılan çağın bir gerekliliği olarak sürekli artan bilgi karşısında bireylerin bilgi okuryazarlığı düzeylerinin ve yaşam boyu öğrenme becerilerinin üst düzeye çıkarılması önemlidir. Bu kapsamda formal eğitim sürecinde öğrencilere yaşam boyu öğrenme ve bilgi okuryazarlığı becerilerini kazandırabilecek öğretmenlerin bu becerilere sahip olması önem taşımaktadır. Dolayısıyla öğretmen yetiştirme programlarında farklı dersler kapsamında yapılacak etkinliklerle bilgi

okuryazarlığı ve yaşam boyu öğrenme becerilerinin öğretmen adayları tarafından edinilmesi ve geliştirilmesi sağlanmalıdır. 2018-2019 yılında uygulamaya konulan öğretmen yetiştirme programlarına Yetişkin Eğitimi ve Hayat Boyu Öğrenme dersi meslek bilgisi seçmeli dersi olarak eklenmiştir. Benzer şekilde Bilgi Okuryazarlığı dersinin de öğretmen yetiştirme programlarına eklenmesi düşünülebilir. Ayrıca bu derslerin zorunlu ders olarak öğretmen eğitimi sürecinde öğretmen adaylarına verilmesi planlanabilir. Bununla birlikte yaşam boyu öğrenme becerisi ve bilgi okuryazarlığı sadece ilgili derslerle sınırlı tutulmayıp öğretim elemanları tarafından çeşitli dersler kapsamında yapılacak etkinlikler, projeler, ödevler ve uygulamalar bu beceriler ekseninde planlanabilir. Böylece öğretmen adayları tarafından bilgi okuryazarlığı ve yaşam boyu öğrenme becerilerinin öğretmenlik eğitimleri sürecinde öğrenilmesi ve kullanılması sağlanabilir. Öğretmenlik eğitimi sürecinde öğretmen adaylarına yaşam boyu öğrenme ve bilgi okuryazarlığı becerisinin kazandırılması önem taşımaktadır. Bu becerilere sahip olmak hem kendini mesleki anlamda geliştirebilen öğretmenlere sahip olmamızı sağlayacak hem de bu öğretmenlerin yaşam boyu öğrenen, bilgi okuryazarı olan ve öğrenmenin okulla sınırlı olmadığı bilincinde olan bireyler yetiştirmelerine olanak sağlayacaktır. Öğretmen adaylarına bu becerileri kazandırmak eğitim fakültelerinin sorumluluklarından biri olarak görülmelidir.

Yazarlık Katkısı

Bu araştırma birinci yazarın (%50 katkı) ve ikinci yazarın (%50 katkı) katkılarıyla gerçekleştirilmiştir.

Etik Kurul Onay Bilgileri

Bu çalışma, Asya Studies dergisine 2021 yılında gönderilmiştir fakat veriler 2020 yılı öncesine aittir. TÜBİTAK ULAKBİM TR DİZİN'in; verileri 2020 ve öncesi döneme ait çalışmalardan Etik Kurul İzni istenmeyebileceği yönündeki kararı doğrultusunda geçmişe yönelik etik kurul izni de alınmayacağından araştırma için etik kurul onay belgesi alınmamıştır.

KAYNAKÇA

- AASL/AECT (1998). *Information Literacy Standarts For Student Learning*. Chicago: American Library Association.
- Akkoyunlu, B. ve Kurbanoglu, S. (2004). Öğretmenlerin Bilgi Okuryazarlığı Öz-Yeterlik İnancı Üzerine Bir Çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0(27), 11-20.
- Brevik, P. (2000). Information Literacy and Lifelong Learning: The Magical Partnership. *Lifelong Learning Conference*. Yeppoon, Queensland: Australia. https://acquire.cqu.edu.au/articles/conference_contribution/Information_literacy_and_lifelong_learning_the_magical_partnership/13401380/1?file=25808762 adresinden 12.04.2021 tarihinde erişildi.
- Bulaç, E. ve Kurt, M. (2019). Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimlerinin İncelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 125-161.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*, (14.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş.; Kılıç Çakmak, E.; Akgün, Ö. E.; Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- COM (2001). Making a European Area of Lifelong Learning a Reality. <https://epale.ec.europa.eu/en/resource-centre/content/making-european-area-lifelong-learning-reality-communication-commission-com> adresinden 12.04.2021 tarihinde erişildi.
- Demirel, M. ve Akkoyunlu, B. (2010). Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri ve Bilgi Okuryazarlığı Özyeterlik Algıları. *10th. International Educational Technology Conference*, (26-28 Nisan 2010, İstanbul) içinde (s. 1126-1133). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.
- Diker Coşkun, Y. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Melek Demirel), Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Diker Coşkun, Y. ve Demirel, M. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0(42), 108-120.
- DPT (2001). *Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (Bilişim Teknolojileri ve Politikaları Özel İhtisas Komisyonu Raporu)*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.

- Evin Gencil, İ. (2013). Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme Yeterliklerine Yönelik Algıları. *Eğitim ve Bilim*, 38(170), 237-252.
- Gülsoy, V. G. B.; Çırak, N. S.; Erol, O. ve Ulutaş, A. (2019). Öğretmen Adaylarının Bilgi Okuryazarlık Öz Yeterlik Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 8(2), 549-570.
- Güntüç, S.; Odabaşı, F. ve Kuzu, A. (2012). Yaşam Boyu Öğrenmeyi Etkileyen Faktörler. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 309-325.
- Karakaş Yıldırım, Ö. ve Yemenici, A. İ. (2020). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Bilgi Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesi (Afyonkarahisar Örneği). *Turkish Studies*, 15(3), 2303-2316.
- Kurbanoğlu, S. S.; Akkoyunlu, B. ve Ümay, A. (2006). Developing the Information Literacy Selfefficacy Scale. *Journal of Documentation*, 62(6), 730-743.
- Kurbanoğlu, S. ve Akkoyunlu, B. (2001). Öğrencilere Bilgi Okuryazarlığı Becerilerinin Kazandırılması Üzerine Bir Çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0(21), 81-88.
- MEB (2014). *Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi*. http://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_04/20025555_hbostratejibelgesi_2014_2018.pdf adresinden 12.04.2021 tarihinde erişildi.
- Özgür, H. (2016). Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme Yeterlikleri ve Bilgi Okuryazarlığı Öz-Yeterlikleri Üzerine Bir Çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 22-38.
- Özguven, Ü. (2019). Öğrencilerin Bilgi Okuryazarlığı Becerilerini Geliştirmede Kullanıcı Eğitiminin Rolü: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Örneği, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Prof. Dr. Coşkun Polat), Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Polat, C. (2005). Üniversite Öğrencilerinin Bilgi Okuryazarlığı Becerilerindeki Zorlanma Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma. *Türk Kütüphaneciliği*, 19(4), 1-25.
- Selvi, K. (2011). Teachers' Lifelong Learning Competencies. *International Journal of Curriculum and Instructional Studies*, 1(1), 61-69.
- Şahin, M.; Akbaşlı, S. ve Yanpar Yelken, T. (2010). Key Competences For Lifelong Learning: The Case of Prospective Teachers. *Educational Research and Review*, 5(10), 545-556.
- Tuncer, M. ve Dikmen, M. (2018). Öğretmen Adaylarının Bilgi Okuryazarlık Öz-Yeterlikleri ve Mesleğe Yönelik Tutumları. *Akademik Bakış Dergisi*, 0(66), 310-325.
- Yalın Uçar M. ve Uysal S. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimi, Yeterlilik Algısı ve Sürekli Kaygı Durumları Arasında İlişki. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(2),72-82.
- Yalız Solmaz, D. (2017). Relationship Between Lifelong Learning Levels and Information Literacy Skills in Teacher Candidates. *Universal Journal of Educational Research*, 5(6), 939-946.
- Yasa, H. D. (2018). Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri ile Bilgi Okuryazarlığı Becerileri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Harun Er), Bartın: Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yenice, N.; Yavaşoğlu, N.; Alpak Tunç, G. ve Candarlı Arıkoç, F. (2019). Öğretmen Adaylarının Bilgi Okuryazarlık Düzeyleri ile Bilimsel Araştırmaya Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0(47), 77-95.
- Yordamlı, D. (2020). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Epistemolojik İnançları ve Bilgi Okuryazarlık Düzeyleri Arasındaki İlişki, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Erkan Şenşekerci), Bursa: Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.